

การพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

Development of Manual Student Care and Support System of Lampang Special Education Center

ปณณนุช คำจิตแจ่ม¹, สำเนา หมื่นแจ่ม²

Poonyanooch Khamjitjam¹, Samnao Muenjaem²

Corresponding Author E-mail: kimkikpoonya@gmail.com

Received: 2024-03-10; Revised: 2024-03-20; Accepted: 2024-04-19

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง 2) ทดลองใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของครูในการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางโดยการพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางตามขั้นตอนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการ 1 คน และครู 34 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือ แบบทดสอบก่อน-หลังการอบรม แบบประเมินการใช้คู่มือ และแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1) คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางที่สร้างและพัฒนา มีเนื้อหาเหมาะสม เข้าใจง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง และส่วนที่ 3 ภาคผนวก 2) ผลการทดลองใช้คู่มือพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการใช้คู่มือ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ครูมีความพึงพอใจในการใช้คู่มือ ภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาคู่มือ, การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, ศูนย์การศึกษาพิเศษ

¹ นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

¹ Student in Master of Education Degree, Field in Education Administration, Chiang Mai Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

² Advisor, Field in Education Administration, Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University

Abstract

This research aimed to study 1) design and develop the Manual Student Care and Support System of Lampang Special Education Center 2) experiment by using the Manual Student Care and Support System of Lampang Special Education Center and 3) investigate teachers' satisfaction with the system by develop the Manual Student Care and Support System of Lampang Special Education Center according to the steps of the student care and assistance system. The target group was 1 director, 1 deputy director and 34 teachers. The tools for collecting data were survey, workshop recording forms, manual suitability evaluation forms, pre- and post-training tests, evaluation form of using the manual and teachers' satisfaction survey. The Data were analyzed using basic statistics. The research results were found as follows;

1) The Manual Student Care and Support System of Lampang Special Education Center that was created and developed has appropriate content. Easy to understand and can be put into practice. The manual was divided into 3 parts; Part 1 introduction, Part 2 details about the operation of the student care and support system of Lampang Special Education Center, and Part 3 the appendix. 2) The results of the manual experiment found that teachers had opinions on using the manual. The overview is at the highest level and 3) Teacher satisfaction in using the manual was at the highest level.

Keywords: Manual Development, Operation of the student care and support system, Special Education Center

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และมาตรา 26 ให้โรงเรียนจัดการประเมินนักเรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของนักเรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (สุวิจักขณ์ สายช่วย. 2563: 3) ประกอบกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมวด 2 การปฏิบัติต่อเด็ก มาตรา 22 การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม (ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน. 2563: 139) นอกจากนี้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ตามมาตรา 42 ได้กำหนดให้ ก.ค.ศ. กำหนดมาตรฐานตำแหน่งครู สายงานการสอน การปฏิบัติหน้าที่หลักเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน พัฒนานักเรียน โดยกำหนดให้ลักษณะงานเกี่ยวกับการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นภาระงานหนึ่งในมาตรฐานตำแหน่งครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2564: 1-2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง โดยมีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนพิการ ทำให้ทราบถึงความแตกต่างด้านศักยภาพการเรียนรู้ สุขภาพ พฤติกรรม ครอบครัว และสังคมของผู้เรียนรายบุคคล ประกอบกับการวิเคราะห์สภาพปัญหาเพื่อการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2564 พบว่า กลุ่มบริหารงานวิชาการยังขาดข้อมูลพื้นฐานบางส่วนของนักเรียนด้านการเรียนรู้ สุขภาพ พฤติกรรม/อารมณ์ ครอบครัว และสังคม เพื่อนำมาจัดกลุ่มสำหรับการให้ความช่วยเหลือตามกระบวนการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุมาจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางไม่มีคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนพิการ ส่งผลให้ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบกับครูมีการย้าย ลาออก และมีการโยกย้ายอยู่เป็นประจำ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการทำงาน (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง. 2564: 2) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ

จังหวัดลำปางเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงได้กำหนดงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นในปีการศึกษา 2564 เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีคู่มือการดำเนินงานจะช่วยให้ครูได้ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานและง่ายต่อการนำไปปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย (อนุสรณ์ เหล็กคำ. 2565: 41) และนักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือ พิทักษ์ ปกป้อง ค้ำครองอย่างรอบด้านด้วยกระบวนการที่ถูกต้อง เหมาะสม และทันการณ์ ได้รับการพัฒนาในทุกมิติ เพื่อให้เป็นคนดี มีความสุขและปลอดภัยในสภาพสังคมปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2564: 2) ผู้วิจัยในฐานะหัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางจึงสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปาง
2. เพื่อทดลองใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูในการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

การทบทวนวรรณกรรม

การสร้างและพัฒนาคู่มือ

วิยะดา ธนสรรรณิข (2558). อ้างใน ชลธรา สมานธิ. 2560: 27) กล่าวว่า แนวคิดในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน ควรมีรายละเอียดดังนี้ 1) การเลือกเรื่องหรือตั้งชื่อเรื่องของคู่มือการปฏิบัติงานควรเลือกเรื่องให้ตรงกับความรู้ความสามารถที่ผู้เขียนจะสามารถศึกษาค้นคว้าได้อย่างละเอียดและครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด 2) ต้องเพิ่มประสบการณ์ให้ตัวเองโดยการศึกษาผลงานของบุคคลอื่นหรือเข้ารับการอบรม 3) ศึกษาทำการบันทึกหรือสำเนาเอกสารเพื่อใช้เป็นแหล่งอ้างอิง ซึ่งจะทำให้เนื้อหาเชื่อถือยิ่งขึ้น 4) วางแผนการเขียน วางโครงร่าง เป็นบท เป็นตอน 5) นำเนื้อหาที่ได้จากการค้นคว้ามาเขียนร้อยเรียงต่อกันจนสมบูรณ์ ภาษาที่ใช้เขียนควรเป็นภาษาที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย เนื้อหาสาระถูกต้องตามหลักการ ครอบคลุมประเด็นที่เขียน รูปแบบที่ดีต้องมีลักษณะเป็นวิชาการ 6) ในแต่ละประเด็นหลักที่เขียนควรมีน้ำหนักพอๆกัน ให้ความละเอียดใกล้เคียงกัน และต้องเขียนผสมผสานกันระหว่างสิ่งที่ค้นคว้ากับประสบการณ์ที่ได้ปฏิบัติจริง 7) เรียบเรียงเป็นต้นฉบับ เริ่มทดลองใช้จริง ซึ่งอาจมีการเพิ่ม การลด และการแก้ไข จากนั้นทดลองใช้ซ้ำ 8) จัดทำรูปเล่ม ให้ทีมงานหรือผู้มีความรู้ช่วยอ่านเพื่อให้ข้อเสนอแนะหรือหาข้อบกพร่อง

สุภานันท์ ปันงาม (2561: 61-62) กล่าวถึงการจัดทำคู่มือจะต้องคำนึงว่า คู่มือที่สร้างขึ้นมานั้นมีความจำเป็นอย่างไร โดยคู่มือเป็นแหล่งของความรู้ของผู้ที่ศึกษาและที่สำคัญคู่มือจะเป็นตัวช่วยให้มีความเข้าใจมากขึ้น ในการพัฒนาคู่มือผู้เชี่ยวชาญจะมีส่วนช่วยเป็นอย่างมากในการให้คำแนะนำต่าง ๆ เช่น แก้ไข การยกตัวอย่าง สำหรับขั้นตอนในการพัฒนาคู่มือมี 3 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนร่างคู่มือ 2) การเตรียมข้อมูลในการพัฒนาคู่มือ และ 3) การทดสอบคู่มือ คู่มือที่ทำการพัฒนาจะได้นั้นขึ้นอยู่กับผู้ทำการพัฒนาว่าได้มีการวางแผนสำรวจ ตรวจสอบ ความต้องการของผู้ที่ศึกษาคู่มือมากน้อยแค่ไหน มีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ชัดเจนหรือไม่ ถ้าทุกขั้นตอนเป็นไปด้วยความระมัดระวังคู่มือที่พัฒนามักจะมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงกับผู้ใช้

จากการศึกษาการสร้างและพัฒนาคู่มือ ผู้วิจัยได้ทำการสร้างและพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางโดยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนา ดังนี้ 1) ร่างคู่มือจากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันและความต้องการของครู 2) พัฒนาคู่มือโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) ประเมินความเหมาะสมของคู่มือโดยผู้เชี่ยวชาญ และ 4) ปรับปรุงแก้ไขคู่มือให้สมบูรณ์ ซึ่งคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง และส่วนที่ 3 ภาคผนวก

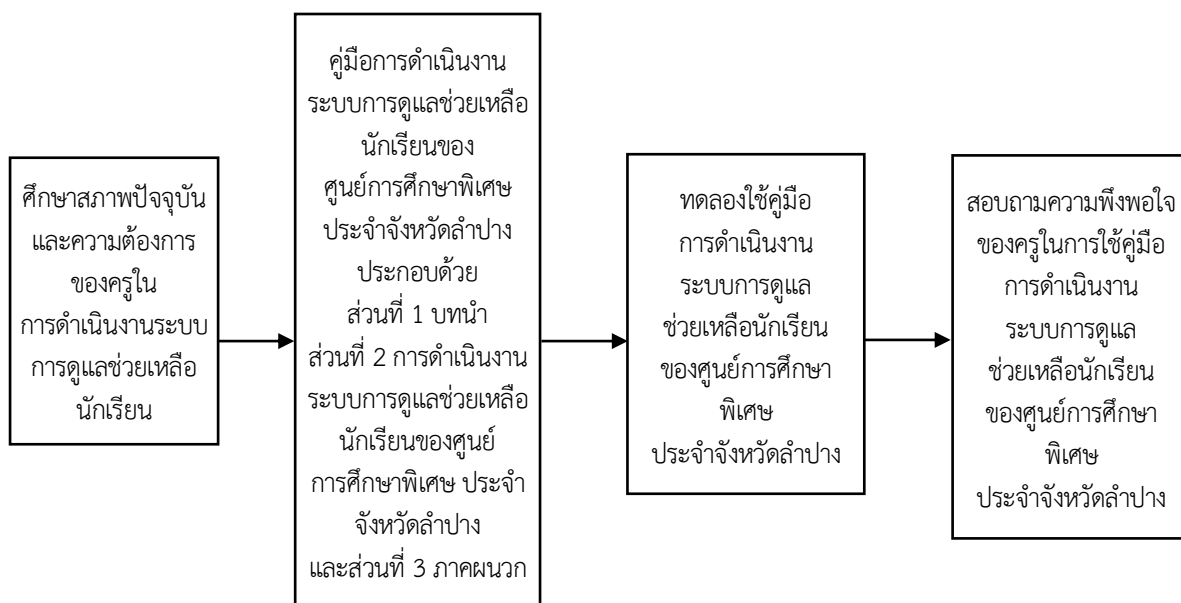
ขั้นตอนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดนโยบายและจุดเน้นในการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมอบหมายให้ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉก.ชน.สพฐ.) ดำเนินการขับเคลื่อนโดยคำนึงถึงสิทธิของนักเรียนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสม พัฒนาบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในเชิงการบริหารที่สำคัญ สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องโดยมีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่ (ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน, 2557: 3) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน และการส่งต่อ

การดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีครูที่ปรึกษาเป็นหลักในการดำเนินงาน มีการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษาด้วยวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานที่มีมาตรฐานและชัดเจนตรวจสอบได้ โดยกระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559: 14) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน โดยสามารถคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มตามขอบข่ายและเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษากำหนด เช่น ในกรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม ได้ดังนี้ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมพัฒนานักเรียน และการส่งต่อแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอก

จากการศึกษาขั้นตอนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนรายบุคคล คือการทำความเข้าใจนักเรียนในแต่ละบุคคล โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายตามหลักการทางวิชาการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นของนักเรียน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มเพื่อให้การส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน หรือ แก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการรู้จักนักเรียนรายบุคคลมาวิเคราะห์เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของนักเรียนแต่ละคน โดยการคัดกรองสามารถจัดนักเรียนออกเป็นกลุ่มซึ่งขึ้นอยู่กับเกณฑ์การคัดกรองที่ทางสถานศึกษาได้กำหนดไว้ ดังนี้ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยแยกออกเป็น การส่งเสริมนักเรียน คือ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนกลุ่มปกติได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง รวมถึงเป็นการป้องกันไม่ให้นักเรียนกลุ่มดังกล่าวกลายเป็นักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา และการพัฒนานักเรียน คือการจัดกิจกรรมให้การช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาให้กลับมาเป็นกลุ่มปกติตามที่ตั้งสถานศึกษาและชุมชนมุ่งหวัง 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน การป้องกันปัญหานักเรียน คือ การให้ความรู้ถึงสาเหตุและประเด็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นแก่นักเรียนและหาวิธีทางในการป้องกันปัญหา โดยไม่ละทิ้งจนเป็นปัญหาใหญ่เกินแก้ไข ส่วนการแก้ปัญหานักเรียนเป็นการหาสาเหตุของปัญหาและดำเนินการแก้ไขปัญหโดยความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการประเมินและติดตามผลเป็นระยะอย่างใกล้ชิด และ 5) การส่งต่อ กรณีนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่ได้รับการป้องกันและแก้ไขปัญห อาจมีบางกรณีที่มีปัญหายากต่อการแก้ไขเกินความสามารถของครูประจำชั้น ควรริบดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้ปัญหานักเรียนได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็วและถูกทางต่อไป การส่งต่อแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ (1) การส่งต่อภายใน ครูประจำชั้นส่งต่อไปยังครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาของนักเรียน ได้แก่ ครูกิจกรรมบำบัด ครูกายภาพบำบัด ครูจิตวิทยา ครูแพทย์แผนไทย เป็นต้น (2) การส่งต่อภายนอก สถานศึกษาส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นปัญหาที่ยากเกินความสามารถของสถานศึกษาที่จะให้การดูแลช่วยเหลือได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างและพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปาง ตามขั้นตอนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน และ 5) การส่งต่อ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการ 1 คน และครู 34 คน โดยแยกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สร้างและพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง มีขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครู 34 คน

1.2 สร้างและพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการ 1 คน และครู 5 คน ซึ่งใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง

2. ทดลองใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครู 34 คน

3. ศึกษาความพึงพอใจของครูในการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครู 34 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

โดยแยกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สร้างและพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการของครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง (IOC มีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกรายการ และค่าความเชื่อมั่น (Cronbach) เท่ากับ 0.95) แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ และแบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือ

2. ทดลองใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบทดสอบก่อน-หลังการอบรมชี้แจงการใช้คู่มือ (IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00) และแบบประเมินการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง (IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00)

3. ศึกษาความพึงพอใจของครูในการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจของครูในการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง (IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่น (KR₂₁) มีค่าเท่ากับ 0.77)

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

โดยแยกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สร้างและพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาสร้างเป็นร่างคู่มือ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการทำการวิพากษ์ร่างคู่มือ จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสมของคู่มือ และนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาสรุปและปรับปรุงคู่มือให้เป็นฉบับสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง นำผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเบื้องต้น คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ทดลองใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ที่ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาแล้ว ทำการอบรมชี้แจงการใช้คู่มือเป็นเวลา 1 วัน โดยให้กลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบก่อน-หลังการอบรมชี้แจงการใช้คู่มือ และประเมินการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง นำผลการประเมินการใช้คู่มือมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเบื้องต้น คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ศึกษาความพึงพอใจของครูในการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง หลังจากทดลองใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางเป็นเวลา 1 เดือน ทำการสอบถามความพึงพอใจของครูในการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง นำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามความพึงพอใจมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเบื้องต้น คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง พบว่า คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางที่สร้างขึ้นและได้รับการพัฒนาแล้วมีเนื้อหาที่เหมาะสม เข้าใจง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง และส่วนที่ 3 ภาคผนวก

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
รูปแบบ	4.90	0.26	มากที่สุด
1. ปก	4.80	0.45	มากที่สุด
2. ตัวอักษร			
2.1 ขนาดตัวอักษร	5.00	0.00	มากที่สุด
2.2 สีตัวอักษร	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
3. โทนสีของเล่ม	5.00	0.00	มากที่สุด
ส่วนนำ	4.85	0.37	มากที่สุด
1. หน้ารองปก	5.00	0.00	มากที่สุด
2. คำนำ	5.00	0.00	มากที่สุด
3. สารบัญ	4.60	0.55	มากที่สุด
4. คำชี้แจงการใช้อคู่มือ	4.80	0.45	มากที่สุด
ส่วนเนื้อหา	4.93	0.22	มากที่สุด
1. บทนำ	4.90	0.16	มากที่สุด
2. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง			
พิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง	4.96	0.09	มากที่สุด
ส่วนท้าย	5.00	0.00	มากที่สุด
ภาคผนวก	5.00	0.00	มากที่สุด
ภาพรวม	4.92	0.21	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความเหมาะสมของคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.92 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.21 เมื่อพิจารณาเป็นรายการโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ส่วนท้าย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 5.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.00 รองลงมาคือ ส่วนเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย 4.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.22 ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ส่วนนำ มีค่าเฉลี่ย 4.85 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.37

2. ผลการทดลองใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางมากขึ้น โดยมีคะแนนรวมเฉลี่ยก่อนการอบรมชี้แจงการใช้อคู่มือ 16.68 คะแนน คะแนนรวมเฉลี่ยหลังการอบรมชี้แจงการใช้อคู่มือ 27.53 คะแนน และครูมีความคิดเห็นต่อการใช้อคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการใช้อคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
1. ความชัดเจนของเนื้อหา	4.53	0.51	มากที่สุด
2. ความครอบคลุมของข้อมูล	4.56	0.50	มากที่สุด
3. ความสามารถในการนำข้อมูลไปใช้งาน	4.56	0.50	มากที่สุด
4. ความชัดเจนในการอธิบายขั้นตอนการใช้งาน	4.62	0.49	มากที่สุด
5. ความเข้าใจในการใช้งาน	4.76	0.43	มากที่สุด
6. ความสะดวกสบายในการใช้งาน	4.47	0.51	มาก
7. ความพร้อมในการใช้งาน	4.56	0.50	มากที่สุด
ภาพรวม	4.58	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.58 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49 เมื่อพิจารณาเป็นรายการโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ความเข้าใจในการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.43 รองลงมาคือ ความชัดเจนในการอธิบายขั้นตอนการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย 4.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49 ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ความสะดวกสบายในการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย 4.47 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51

3. ผลการสอบถามความพึงพอใจของครูในการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง พบว่า ครูมีความพึงพอใจในการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของครูในการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

ด้าน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านรูปแบบของคู่มือ	4.50	0.51	มาก
1.1 ขนาดของคู่มือ	4.53	0.51	มากที่สุด
1.2 ความน่าสนใจของหน้าปก	4.47	0.51	มาก
2. ด้านเนื้อหา	4.58	0.47	มากที่สุด
2.1 เนื้อหาครอบคลุม	4.59	0.50	มากที่สุด
2.2 เนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้จริง	4.62	0.49	มากที่สุด
2.3 เนื้อหาของคู่มือตรงกับความต้องการของผู้ใช้	4.56	0.50	มากที่สุด
2.4 การลำดับขั้นตอนของเนื้อหาเหมาะสม	4.50	0.51	มาก
2.5 เนื้อหามีความกระชับ เข้าใจง่าย	4.65	0.54	มากที่สุด
3. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์	4.62	0.50	มากที่สุด
3.1 ท่านได้รับความรู้/ประโยชน์จากคู่มือ	4.68	0.47	มากที่สุด
3.2 ความรู้จากคู่มือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานระบบการดูแลฯ	4.59	0.50	มากที่สุด
3.3 สามารถนำคู่มือนี้ไปเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.56	0.50	มากที่สุด
3.4 ความพึงพอใจของท่านโดยรวมต่อประโยชน์ที่ได้รับจากคู่มือฉบับนี้	4.65	0.49	มากที่สุด
ภาพรวม	4.57	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของครูในการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.57 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 รองลงมาคือ ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.47 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านรูปแบบของคู่มือ มีค่าเฉลี่ย 4.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51

อภิปรายผล

1. การสร้างและพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

การสร้างและพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้ ร่างคู่มือ วิพากษ์ร่างคู่มือ ประเมินความเหมาะสมของคู่มือโดยผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงคู่มือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้เป็นฉบับสมบูรณ์ พบว่า คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางที่สร้างและได้รับการพัฒนาแล้วมีเนื้อหาที่มีความเหมาะสม เข้าใจง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งประกอบด้วย ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง และส่วนที่ 3 ภาคผนวก สอดคล้องกับ สุภานันท์ ปันงาม (2561) ได้พัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาที่มีผลต่อพฤติกรรมความร่วมมือความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กล่าวถึงการพัฒนาคู่มือว่าผู้เชี่ยวชาญมีส่วนช่วยอย่างมากในการให้คำแนะนำต่าง ๆ และได้สรุปขั้นตอนการพัฒนาคู่มือ 3 ขั้นตอน คือ การวางแผนร่างคู่มือ การเตรียมข้อมูลในการพัฒนาคู่มือ และการทดสอบคู่มือ และพริ้มเพราวดี หันตรา (2558) ได้พัฒนาคู่มือครองตน ครองคน ครองงาน จากวรรณคดีไทยสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้สรุปขั้นตอนการจัดทำคู่มือ 3 ขั้นตอน ดังนี้ วางแผนร่างคู่มือ เตรียมข้อมูลในการพัฒนาคู่มือ และทดสอบคู่มือ พบว่า คู่มือดังกล่าวมีรูปแบบทันสมัย สวยงาม น่าสนใจ เนื้อหาถูกต้อง เรียงลำดับการนำเสนอได้ชัดเจน ภาษาที่สื่อเรียบง่าย อ่านแล้วสามารถนำไปได้จริง

2. การทดลองใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

ผลการทดลองใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางมีเนื้อหาที่เหมาะสม เข้าใจง่าย เมื่อได้ศึกษาแล้วเกิดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับ สมเด็จพระ ภิมายกุล (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาคู่มือการขอขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยทำการทดลองใช้คู่มือกับนักศึกษาชั้นปีที่ 5 จำนวน 1 หมู่เรียน ที่มีจำนวนไม่ต่ำกว่า 30 คน พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อคู่มือโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงว่าคู่มือนี้เมื่อนักศึกษาได้ศึกษาแล้วเกิดความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะปฏิบัติในการขอขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูได้อย่างถูกต้อง และกฤษฎา ดั่งดิลี (2560) ศึกษาการสร้างคู่มือการใช้แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนและแท็บเล็ตสำหรับครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ทำการประเมินความคิดเห็นของผู้ใช้ที่มีต่อคู่มือแนะนำการใช้แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนและแท็บเล็ตสำหรับครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสหวิทยาเขตสกลราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 (สกลนคร) ปีการศึกษา 2559 จำนวน 30 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง พบว่าความคิดเห็นของผู้ใช้ที่มีต่อคู่มือโดยรวมอยู่ในระดับมาก คู่มือมีข้อมูลที่ครบถ้วน สมบูรณ์และชัดเจน มีความถูกต้องตามลักษณะของรายวิชา สอดคล้องกับรายวิชาวิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. การศึกษาความพึงพอใจของครูในการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

ผลการสอบถามความพึงพอใจของครูในการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง พบว่า ครูมีความพึงพอใจของครูในการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางมีเนื้อหาที่เหมาะสม เข้าใจง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนำไปใช้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สอดคล้องกับ เกศกมล ทองจีน (2566) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาคู่มือครูในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องด้านการคิดคำนวณ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ครูมีความพึงพอใจหลังการใช้คู่มือครู โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบและรูปแบบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และอติทยา

มีมีสสุ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาคู่มือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อคู่มือโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านเนื้อหา และด้านกายภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ครูและบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางที่จะใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางควรมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน
1.2 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางควรมีการประชุมชี้แจงให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางอย่างต่อเนื่องเป็นประจำอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหลังการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

2.2 ควรมีการพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบออนไลน์เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย และสะดวกรวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎา ตัวงดี. (2560). การสร้างคู่มือการใช้แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนและแท็บเล็ต สำหรับครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

เกศมกล ทองจีน. (2566). การพัฒนาคู่มือครูในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องด้านการคิดคำนวณโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วารสาร มจร อุบลรัตนราชกัญญ์. 8(1): 779-791.

ชลธาร สมาน. (2560). การพัฒนาคู่มือการบริหารจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนสพเมยวิทยาคม จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

พริ้มเพราวดิ หันตรา. (2558). การพัฒนาคู่มือครองตน ครองคน ครองงาน จากวรรณคดีไทย สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (วัฒนธรรมศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง. (2564). คู่มือการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปีการศึกษา 2564. ลำปาง: ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง.

ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน. (2557). คู่มือการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2563). (ร่าง) คู่มือการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับพัฒนา พ.ศ. 2563). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2559). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สมเด็จ ภิมาญกุล. (2561). การพัฒนาคู่มือการขอขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อ
รับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือเหลือนักเรียน ประจำปี 2564. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุภานันท์ ปันงาม. (2561). การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของ
โพลยาที่มีผลต่อพฤติกรรมการร่วมมือความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระ
การเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การวิจัยและพัฒนาการศึกษา).
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุวิจักขณ์ สายช่วย. (2563). คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือเหลือนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 12. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช.
- อติยา มีมัส. (2565). การพัฒนาคู่มือในการจัดกิจกรรมกิจกรรมส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. วารสาร มจร อุบล
ปริทรรศน์. 7(3): 1187-1199.
- อนุสรณ์ เหล็กคำ. (2565). การพัฒนาคู่มือระบบสารสนเทศงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.